

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa tillbyggnadsarbeten å allmänna barnbördshuset i Stockholm; given Stockholms slott den 9 januari 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 januari 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför härefter:

I skrivelse den 6 mars 1923 framhöll direktionen över allmänna barnbördshuset i Stockholm, att det länge hade varit ett stort önskemål, att vid barnbördshuset inrättades en avdelning för patienter, som av ett eller annat skäl icke ville intagas å allmän sal utan önskade mot en högre avgift erhålla vård å en avdelning med hel- eller halvenskilda rum. En sådan avdelning motsvarade ett stort behov hos allmänheten, vilket framginge av till barnbördshuset inkommande täta förfrågningar från patienter, som ej kunde vårdas i hemmen och skulle vilja intagas å enskilda rum men icke kunde

Angående vissa tillbyggnadsarbeten å allmänna barnbördshuset i Stockholm.

betala de dyra avgifterna härför å de privata sjukhusen och förlossningshemmen. För barnbördshuset skulle det vara av stor betydelse, att direktor finge hela sin verksamhet knuten till barnbördshuset genom att förlägga sin privatpraktik till denna avdelning och sluppe att som nu splittra sin verksamhet till olika privatsjukhus. Direktionen ansåge sig emellertid icke kunna begära statsanslag för uppförandet av en sådan för undervisningen icke direkt gagnelig avdelning, och hemställde därför, att Kungl. Maj:t skulle medgiva direktionen rätt att förverkliga planen genom att upptaga ett lån, som skulle förräntas och amorteras genom från avdelningen influtna vårdavgifter. De bifogade, av arkitekten E. Stenhammar uppgjorda ritningarna utvisade, att en ny avdelning med 24 platser kunde beredas plats, om man påbyggde hela norra längan av barnbördshuset med undantag av de två små flyglar, som från norra fasaden sprungo ut omkring 7 meter mot norr. Finansieringsplanen, som åtföljde förslaget, innebar, att patienterna å denna avdelning skulle per vård dag betala en merutgift utöver dagskostnaden å allmän sal (7 kronor 50 öre) av 3 kronor jämte ett amorteringstillägg av omkring 2 kronor samt ett mindre belopp för verkställd behandling. Genom dessa legosängsavgifter — vilka efter vad jag inhämtat för närvarande belöpa sig till 15, respektive 25 kronor för halv- respektive helenskit rum — skulle avdelningen, utan att på något sätt anlita allmänna medel, kunna dels betala driftskostnaderna, dels förränta och amortera byggnads- och utrustningskostnaderna, dels slutligen bereda direktor-överläkaren skälig inkomst såsom ersättning, för att han avstode från privatpraktik utom barnbördshuset.

I ävseende å de för ändamålet erforderliga lånemedlen, beräknade till 250,000 kronor, anförde direktionen följande:

Enligt vad generaldirektör A. af Jochnick förmenat, skulle lånet, vilket vore avsett att utgå från pensionsförsäkringsfonden, kunna utan lämnande av säkerhet beviljas direktionen, om Kungl. Maj:t gav direktionen medgivande att upptaga detsamma. Detta torde icke kunna tolkas på annat sätt än att ett sådant medgivande från Kungl. Maj:ts sida innebar, att statsverket iklädde sig garanti för direktionens amorteringsskyldigheter. Någon risk för statsverket skulle knappast kunna sägas vara för handen. Att direktionen icke skulle kunna hålla den nya avdelningens platser belagda, lärer icke vara att befara. Fördelarna för statsverket ligga i öppen dag; de sammanfalla med fördelarna för barnbördshuset, som visserligen tillkommit genom enskild offervillighet och utan kostnader för statsverket, men dock är att betrakta som en statsanstalt, nämligen såsom karolinska institutets obstetrisk-gynekologiska klinik.

Över denna direktionens framställning avgåvos yttranden av kanslern för rikets universitet samt av byggnadsstyrelsen, vilken sistnämnda myndighet förordade en sedermera av arkitekten Stenhammar företagen omarbetning av fasadritningarna mot norr.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 16 mars 1923 yttrade föredragande departementschefen bland annat:

Fördelarna av den utav direktionen nu ifrågasatta anordningen äro för barnbördshuset uppenbara, och då dessa i förevarande fall sammanfalla med statens, anser jag mig böra lämna min medverkan till ernående av den föreslagna, för sjukhuset gynnsamma lösningen av frågan.

Beträffande det föreslagna sättet för täckandet av byggnadskostnaderna synes ej heller någon erinran vara att göra, utan torde, därest riksdagen medger, att de föreslagna tillbyggnadsarbetena få utföras i enlighet med företedda ritningar, tillstånd av Kungl. Maj:t böra lämnas direktionen att träffa anstalter för anläggningskostnadernas bestridande på det sätt, som nu av direktionen föreslagits. De av direktionen gjorda beräkningarna med avseende å de årliga annuiteterna synas mig hava uppgjorts med nödig försiktighet.

Kungl. Maj:t föreslog riksdagen att medgiva, dels att i överensstämmelse med i ärendet företedda, av arkitekten E. Stenhammar uppgjorda ritningar med däri sedermera vidtagen ändring finge vid allmänna barnbördshuset i Stockholm inrättas en ny sjukavdelning, avsedd för patienter, som icke önskade vårdas å allmän sal, samt nya bostadsrum för barnbördshusets personal, dels ock att barnbördshusets värmecentral finge på i direktionens skrivelse angivet sätt utökas.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Efter det riksdagen fattat sitt beslut i ärendet, inkommo fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden till Kungl. Maj:t med en skrivelse, dagtecknad den 11 maj 1923, däri fullmäktige meddelade, att de — under förutsättning att Kungl. Maj:t meddelade direktionen tillstånd att upptaga ifrågavarande lån och med hänsyn till att allmänna barnbördshuset vore att betrakta såsom i viss mening en statsanstalt och att ett tillstånd från Kungl. Maj:ts sida i nämnda hänseende väl finge anses innebära, att staten iklädde sig garanti för annuiteterna för lånet — ansett direktionens skuldförbindelse erbjuda fullgod säkerhet och därför beviljat direktionen det begärda lånet, att amorteras under 40 år och mot en fast ränta av 4 $\frac{1}{2}$ procent, och hemställde fullmäktige, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att från pensionsförsäkringsfonden måtte få för vissa tillbyggnadsarbeten vid barnbördshuset utlämnas ett lån å 250,000 kronor mot skuldförbindelse av direktionen.

Genom beslut den 15 juni 1923 medgav Kungl. Maj:t *dels* att vid allmänna barnbördshuset finge, i överensstämmelse med de av Stenhammar uppgjorda ritningarna med däri sedermera vidtagen ändring, inrättas en ny sjukavdelning, avsedd för patienter, som icke önskade vårdas å allmän sal, samt nya bostadsrum för barnbördshusets personal, ävensom att barnbördshusets värmecentral finge på visst sätt utökas, *dels ock* att direktionen över allmänna barnbördshuset finge för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten upptaga ett lån å högst 250,000 kronor; och skulle i avseende å de årliga annuiteterna för gäldande av detta lån i huvudsak

gälla de grunder, som av direktionen angivits i dess skrivelse den 6 mars 1923. Slutligen medgavs, att för ifrågavarande ändamål finge från pensionsförsäkringsfonden till direktionen utlämnas ett lån å 250,000 kronor mot av direktionen utfärdad förbindelse å nämnda belopp.

I skrivelse den 20 juni 1929 har nu allmänna barnbördshusets direktion anfört huvudsakligen följande:

Den nya avdelningen togs i bruk den 1 juli 1925. Direktionens förmenande, att avdelningen skulle visa sig fylla ett inom samhället känt behov, har i hög grad besannats. Den blev hastigt väl belagd och nu efter knappast 4 års verksamhet äro ansökningarna om plats flera, än som kunna beviljas, åtminstone ifråga om halvenskilda platser. Av en bilaga till skrivelsen, vilken utvisar beläggningen under tiden 1927—den 31 maj 1929, framgår, att man redan nu med skäl kan tala om en hotande överbeläggning, vilken skulle medföra stora obehag för de sjuka. Denna höga beläggning har för övrigt redan förorsakat en mycket kännbar olägenhet. Vissa bilokaler äro otillräckliga för sin uppgift. Särskilt gäller detta barnskötningsrummen, i vilka de nyfödda barnen även sova på natten. Dessa rum blevo av sparsamhetsskäl redan från början väl smått tilltagna, och nu, sedan beläggningen blivit långt över förväntan stor, hava de i och för sig små lokalerna blivit alltför små. Detta försvårar i hög grad arbetet för personalen och nödvändiggör en alltför hård beläggning under natten med därav följande infektionsrisk för de späda barnen. Direktionen tvekar därför ej att beteckna detta såsom ett missförhållande, vilket är i trängande behov av att bliva avhjälpt.

Ovan framhållna missförhållande kan icke avhjälpas inom den nuvarande avdelningen, åtminstone icke utan att taga till skötningsrum två av de starkt efterfrågade sjukrummen. Det skulle emellertid kunna avhjälpas, om privatavdelningen vidgades genom att de små flyglarna åt norr påbyggdes med en våning. Detta skulle blott innebära ett fullföljande av 1923 års byggnadsplan. Ursprungligen hade det nämligen varit direktionens avsikt att begära få påbygga barnbördshusets norra långa jämte dess små flyglar åt norr, men av sparsamhetsskäl och då man icke hade någon erfarenhet angående den av behovet betingade beläggningen, ansåg man sig böra undantaga dessa sista, vilka således förblivit en våning lägre än norra längan för övrigt. Finge den nu ifrågasatta påbyggnaden utföras, skulle man erhålla två utrymmen, där man enligt ritningar, som bifogas, i vart av dem kunde erhålla ett mycket bra barnskötningsrum.

Genom en sådan påbyggnad skulle man dessutom erhålla två halvenskilda rum, emedan de på nämnt sätt vunna utrymmena icke helt behövas för skötningsrummen. Detta vore en ytterligare vinst av tillbyggnaden, emedan det nuvarande antalet sängar på de billigare och därför mest eftersökta halvenskilda rummen är för litet. Dessa sängar äro för närvarande belagda 361 dagar av året, eller, med andra ord, stå obelagda endast 4 dagar av året. En så hård beläggning är i längden icke möjlig varken ur administrativ eller hygienisk synpunkt. Att avvisa inträdessökande måste naturligtvis ibland bliva nödvändigt, men är beklagligt, framför allt när det gäller de halvenskilda platserna, därför att en så god vård för så billigt pris icke står till buds på annat håll.

På barnbördshusets privatavdelning blir en barnsängskvinna förlöst under överinseende av fullt kvalificerad läkare, vilken även ger henne bedövning

och, om så behövs, utför behövlig förlossningsoperation, samt får all vård för sig och barnet för 15 kronor per dag. Då kvinnorna såsom regel gå hem efter 10 dagars vistelse på barnbördshuset, har förlossning och barnsäng kostat dem 150 kronor, en summa för vilken de på långt när icke kunna få samma vård i hemmet. Detsamma gäller naturligtvis och i än högre grad i fråga om patienter, som lida av gynekologiska sjukdomar.

Genom påbyggnaden skulle alltså privatavdelningen erhålla 2 synnerligen välbehövliga och mycket tillfredsställande skötningsrum och därjämte ytterligare 2 halvenskilda rum eller 4 nya platser. Det ena av de gamla skötningsrummen skulle genom nedtagandet av en vägg läggas till ett av de befintliga halvenskilda rummen, som är för litet. Det andra skulle användas för att utöka de alltför knappa förrådsrummen. Slutligen måste ett litet helenskit rum tagas i bruk till expeditjonsrum.

I händelse av bifall till förslaget skulle alltså avdelningen innehålla 16 halv- och 9 helenskilda platser jämte fullt tillfredsställande bilokaler i stället för nu 12 halvenskilda och 10 helenskilda platser jämte mycket otillräckliga bilokaler.

Enligt infordrade anbud skulle kostnaderna ställa sig på följande sätt:

Byggnadskostnader	kronor 35,400: —
Gas, vatten och avlopp	» 2,823: —
	<hr/>
	eller sammanlagt kronor 38,223: —

Till denna summa komma kostnaderna för elektrisk belysning, vilka icke torde överstiga 1,777 kronor, vadan alltså hela kostnaden skulle belöpa sig till högst 40,000 kronor.

Medel till dessa kostnaders bestridande hemställer direktionen, att Kungl. Maj:t tillåter direktionen anskaffa på samma sätt, som medel uppbringades till den stora påbyggnaden år 1923, d. v. s. genom ett amorteringslån hos pensionsstyrelsen.

Direktionen har hos nämnda styrelse förfrågat sig och erfarit, att under förutsättning av Kungl. Maj:ts tillstånd ett sådant lån torde kunna påräknas. Lånet skall beviljas och räntan fastställas av fullmäktige för pensionsfonden. Det förra lånet löper med 4,5 procent ränta, och all sannolikhet torde föreligga för, att samma ränta beviljas även nu, då lånet upptoges för samma ändamål och egentligen vore att anse såsom en ökning av det gamla. Under alla förhållanden torde räntan icke komma att överstiga 4,75 procent. Det föregående lånet skall vara amorterat på 38 år med första annuitetens betalning den 31 december 1926 och blir alltså slutamorterat den 31 december 1964. Det synes direktionen lämpligast, att bägge lånen bliva slutamorterade samtidigt, och att således det nu ifrågavarande finge amorteras på 35 år med första annuitetens betalning den 31 december 1929 och sista den 31 december 1964. Under denna förutsättning skulle annuiteten bliva efter 4,5 procent ränta 2,192 kronor och efter 4,75 procent 2,368 kronor. I förra fallet skulle alltså barnbördshusets hela annuitet bliva $15,128 + 2,192 = 17,320$ kronor och i senare fallet $15,128 + 2,368 = 17,496$ kronor.

Under förutsättning, att var halvenskild plats blir belagd under 330 dagar och var helenskild under 300 dagar per år, vilket anses såsom en mycket försiktig beräkning, och under förutsättning, att samma kontingenter av legosängsavgiften avsätts till amorteringen som hittills, d. v. s. 50 öre för halv- och 6 kronor 50 öre för helenskild plats, skulle avsättningen till

amorteringen efter påbyggnaden ställa sig på följande sätt: 16 halvenskilda platser belagda 330 dagar per år giva 5,280 underhållsdagar. Med 50 öre per dag till amorteringen blir detta 2,640 kronor. — 9 helenskilda platser, belagda 300 dagar per år giva 2,700 underhållsdagar. Med 6 kronor 50 öre per dag blir detta 17,550 kronor. — Afsättningarna till amorteringen skulle således per år bliva 20,190 kronor. Även med högsta annuiteten, 17,496 kronor, skulle man således hava ett överskott av 2,694 kronor, vartill kommer, att beläggningsen är ytterligt försiktigt beräknad och efter hittills gjord erfarenhet torde bliva större, vadan överskottet ock bliver större.

Då emellertid efterfrågan på halvenskilda platser är större än på helenskilda, har direktionen ansett riktigast att lägga en något större del eller 1 krona av amorteringen på de halvenskilda och en något mindre eller 6 kronor på de helenskilda. På så sätt skulle genom de halvenskilda rummen erhållas 5,280 kronor och genom de helenskilda $2,700 \times 6 = 16,200$ kronor eller tillsammans 21,480 kronor, vilket skulle giva ett överskott av 3,984 kronor, bortsett även i detta fall från den sannolikt alltför lågt beräknade beläggningsen och således ock för lågt beräknade inkomsten.

Direktionen vågar således beteckna sin plan att finansiera företaget såsom synnerligen försiktig. Därtill kommer, att avsättningarna till amorteringen alltid göras månadsvis, och innan det av direktionen bestämda läkarhonoraret utgår. Skulle mot all beräkning nu angivna amorteringsplan ej giva nödig inkomst, återstår alltid den utvägen att minska läkarhonoraret, vilket innebär en ytterligare säkerhet.

Slutligen vill direktionen framhålla, att den hittills följda amorteringsplanen har givit till resultat, att sedan de 3 till betalning förfallna annuiteterna (1926—1928) blivit erlagda, och avsättningarna per månad till 1929 års annuitet blivit verkställda, hade direktionen den 1 juni 1929 ett överskott av 13,129 kronor 26 öre. Under sådant förhållande har direktionen givetvis övervägt, om ej dessa medel borde användas för den ifrågasatta påbyggnaden och därigenom lånet kunde minskas, men har funnit, att det dock vore klokare att behålla dessa överskottsmedel i reserv. Utrustningen av de två nya sjukrum, som skulle komma till stånd, om detta förslag vunne Kungl. Maj:ts bifall, är icke medtagen i kostnadsberäkningen, ej heller de reparationer inom den nuvarande avdelningen, som bleve en följd, dels av att badattiraljen flyttades från de nuvarande barnskötningsrummen till de nybyggda, dels av att det ena skötningsrummet sammansloges med ett intill detta beläget halvenskiilt rum. Dessa nu nämnda kostnader äro visserligen obetydliga och kräva långt ifrån en summa av omkring 13,000 kronor, men direktionen har ansett det välbetänkt att behålla en icke alltför liten summa i reserv för att kunna möta under ett bygge eventuellt uppkommande oförutsedda utgifter.

Direktionen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte medgiva direktionen dels att verkställa två mindre tillbyggnader av barnbördshuset i huvudsaklig överensstämmelse med skrivelsen bifogade ritningar, dels att för detta ändamål upptaga ett lån av 40,000 kronor hos pensionsstyrelsen att på 35 år förräntas och amorteras enligt samma principer, enligt vilka direktionen 1923 fick Kungl. Maj:ts medgivande att låna 250,000 kronor för inrättandet vid barnbördshuset av en avdelning för patienter, som ej önskade vårdas å s. k. allmän sal.

Vid skrivelsen äro fogade vederbörliga ritningar och arbetsbeskrivning.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 4 juli 1929 förklarar sig icke hava något att erinra mot föreliggande ritningsförslag eller mot de med förslagets genomförande förenade kostnaderna.

I utlåtande den 29 juli 1929 anför *statskontoret*, att statskontoret icke funnit anledning till erinran mot framställningen. Då vid tidigare tillfälle frågan om påbyggnad av barnbördshusets fastighet underställts riksdagens prövning, syntes även nu framställning i ämnet böra göras hos riksdagen.

Den nyinrättade avdelningen vid allmänna barnbördshuset för patienter, vilka önska erhålla vård i enskilda eller halvenskilda rum, har, som torde framgå av direktionens skrivelse, visat sig vara av stort gagn. Nu ifrågasättes att ytterligare utöka denna avdelning samt i övrigt förbättra dess lokaler, vilka anordningar i realiteten allenast innebära ett fullföljande av det program, som förelåg 1923. Jag anser mig böra understödja direktionens förslag härutinnan. Kostnaden för förslagets genomförande, som beräknats till 40,000 kronor, skulle bestridas genom ett lån. Beräkningarna för lånets förräntning och amortering synas mig vara uppgjorda med nödig försiktighet, och jag har intet att erinra mot desamma. Med hänsyn till vad direktionen anfört rörande önskvärdheten av samtidig slutamortering av såväl det äldre som det nu ifrågavarande lånet, skulle sålunda det sistnämnda komma att amorteras på 34 år med första annuitetens betalande den 31 december 1930. Därest riksdagen lämnar sitt medgivande till att berörda arbeten få utföras, torde, sedan fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden yttrat sig i frågan, tillstånd av Kungl. Maj:t lämnas direktionen att träffa anstalter för kostnadernas bestridande och arbetenas utförande.

Departementchefen.

Under åberopande av vad i ärendet anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att i överensstämmelse med i ärendet föredda ritningar må vid allmänna barnbördshuset i Stockholm utföras vissa tillbyggnadsarbeten vid barnbördshusets avdelning för patienter, som icke önska vårdas å allmän sal.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.